

Je však jasno, že toto řešení, jak se jeví garančním protokolem, je východiskem z nouze a přípravou řešení dalekosáhlejšího. Komu skutečně leží na srdci evropský mír, ten vidí, že jedině trvalého výsledku lze dosáhnouti principem obligatorní arbitráže ve všech případech, kterým by bylo zabráněno hned v zárodku všem sporům a na druhém místě stanovením sankcí proti tomu, kdo by z egoistických důvodů se tomu principu vymkl, tedy proskribováním každé útočné války.

Zd. Peška.

Jubileum v pravdě domácí, kterého přesto nesmí býti zapomenuto, a jež by mělo býti slaveno, připadá na počátek nového, sedmého ročníku našeho časopisu. Neboť zahajujeme jím již pátý ročník společné práce s právníky moravskými. Kdo sleduje rozvoj našeho časopisu, uzná nepopíratelně, jaký dobrý vliv a veliký význam má toto spojení pro tříbení názorů a jest jediným přáním nás všech, aby v utužování styků a vzájemném poznání zejména nyní, kdy máme ve svém středu i kolegy ze Slovenska, i nadále se pokračovalo.

Ča.

Ústava a státní zaměstnanci. Do veřejnosti pronikají zprávy o chystané nové úpravě poměrů státních zaměstnanců, a ve shodě s dosavadní praxí připravuje se ovšem tento zákon v největší tajnosti, jakoby se jednalo o otázku, na níž závisí sama existence neb bezpečnost státu. Pokud však ze zpráv do veřejnosti proniklých možno souditi, zdá se, že má býti úplně opuštěn dosavadní rakouský systém jedenácti hodnostních tříd. Je-li tomu tak, pak pokládáme za svou povinnost upozorniti na to, že takováto změna znamená vlastně změnu ústavy, neboť jak z § 64 č. 8 a § 81c vyplývá, byl tento systém převzat přímo ústavou, a nemůže tudíž bez změny ústavy býti změněn.

Nechceme tvrditi, že dosavadní systém byl by snad nejlepší neb nejúčelnější, dovolujeme si však v době, kdy osnova zákona není ještě formálně předložena, se otáze, zda pro případ, že dosavadní systém bude opuštěn, pomýšlelo se na to, aby stalo se tak ve formách, které národ československý si ve své ústavě stanovil pro změnu této ústavy?

je.

Exkurse semináře prof. dra Miloty do Leopoldova za účelem přehlednutí tamnější trestnice, jejího zařízení způsobu výkonu trestů, dále instituce přechodného ústavu, při tamnější trestnici zřízeného. Byla to doposud první exkurse university komenského. Od začátku svého působení na zdejší universitě snažil se prof. Milota, jak v přednáškách, tak i v seminárních cvičeních, (které pro velikou účast musely býti konány ve dvou odděleních) co nejlépe vyzdvihnouti a objasniti onen prvek kriminálně politického hnutí a to nejen při názoru na trestání, nýbrž i také na výkon trestu. Dosavadní trestání má býti zbaveno posledních trosek krutosti; nevlídné, smysly trestance otupující kobky kázníční mají býti nahrazeny vzdušnými, chuť k práci a životu povzbuzujícími, moderně zřízenými dílnami, učebnami a slunnými koloniemi zemědělskými, kde by mohli býti napravováni a společností vráceni snad již zdánlivě ztracení její členové. Toto jest hlavní myšlenka dnešního hnutí v oboru vězeňství a kriminalistiky vůbec. Je třeba rázně zakročit, není se co obávati snad škodlivých následků. Všimněme si jiných kulturních států, jichž snahy nasvědčují nejlépe, jak radikálních náprav je zde zapotřebí. Tak na př. smělý zásah uplatňovaný v osnově italského trestního zákoníka, jehož zásada, non n' ha responsabilita senza periculosita, na které jeho vybudování spočívá, úplně zvrací dosavadní všeobecně uplatňovanou zásadu viny. Nebezpečnost pachatele a ne vina má býti důvodem k opatřením, kterými se má zabezpečiti ochrana společnosti proti zločinnosti.

Tato exkurse měla tedy sloužiti k demonstrování tohoto pečlivého výkladu, který nám byl doposud přece jenom mrtvou literou bez potřebné představy, která by dala těmto výkladům, vyjádřeným v teoriích nutnou životnost a potřebný tep. Byla tedy pro ty, kteří se zajímají o moderní směry v kriminalistice velmi důležitou, neboť mohu směle tvrditi, že každý z nás si až doposud pod slovem žalář, káznice atd.

představoval nějaká ponurá sklepení, hrozná tmavá kobky, ve kterých je trestanci těžko pykati za své nerozvážné činy — že byl každý opakem překvapen není třeba ani podotýkati.

Leopoldovská trestnice byla původně (r. 1668) vystavěna jako opevněný ženský klášter. Pevnosti této bylo během času použito několikrát jako kasárna, nebo zbrojnice, až teprve v novější době byla uherskou vládou přeměněna na trestnici. Za republiky užívalo se jí z části jako zbrojnice a z části jako trestnice. V důsledku zamýšleného zrušení trestnice ilavské (jak již referováno v Lidových Novinách z 25. dubna 1925) bude vojsko vyklizeno a pevnost věnována výhradně svému účelu, ku kterému se nejen svojí polohou, nýbrž také výstavbou a zařízením velmi dobře hodí.

Trestnice sama, která po odstranění vojska může pojmouti na tisíc trestanců, přechovává svého času asi 248 do káznice nebo žaláře odsouzených trestanců. Zařízení trestnice, zejména dílny, místnosti pro samovazbu i hromadnou vazbu, kuchyně, koupelny atd. jsou vzdušné, světlé a udržovány v obdivuhodné a vzorné čistotě. Z řemeslných prací se zde provádějí ve větším měřítku jednak »perské koberce« pro známou bratislavskou továrnu na koberce, dále je zde rozsáhlá sáčkárna, ševcovna, a právě se tam zařizuje, vlastně přemísťuje, tkalcovna, která byla až doposud v Ilavě.

Trestanci sami jsou rozděleni na tři třídy (třídění toto se děje na základě dobrého chování při odpykání si určité části trestu. Nějakých předpisů v přerazování z třídy do třídy zde není a závisí to úplně na dobrém zdání správy trestnice). Postup do vyšších tříd má pro trestance ten význam, že v každé vyšší třídě poskytují se mu větší výhody, závisející jednak v častějším styku se svými známými a to dopisováním nebo návštěvami a jednak v nepatrném přilepšení. Toto začíná až v druhé třídě a záleží v tom, že může takový trestanec zařazený do druhé třídy utratiti na tabák nebo na slaninu 2 Kč týdně, v třetí třídě 4 Kč, v první nic.

Za práci, která, obzvláště v dílně na koberce je velmi pěkná, jsou trestanci honorováni velmi nepatrně (4—16 Kč měsíčně) a mohou si přípustnou částku podle třídy užítí pro sebe jako přilepšení. Jinak jsou pro snadné rozpoznání označeni podle tříd a sice do druhé třídy zařazení mají na prsou vesty přišitý jeden červený pásek, do třetí třídy zařazení dva červené pásy. Ve smyslu tohoto roztrídění jsou zařazení také do obývacích místností, kde má každý svoji slušnou, čistou postel, polici, na které má položeno mýdlo, kartáček a prášek na čištění zubů, nůž, chléb, šaty a knihy, které dostávají ke čtení. Ve škole jsou rozděleni podle stupně inteligence na několik tříd, analfabety počínaje.

Z káznice byli jsme vedeni do přechodného ústavu, který se nachází docela mimo pevnost na úplně volném prostranství. Tyto ústavy byly předností uherského vězeňství také již před státním převrácením. V zemích historických zavedeny teprve § 16. zákona z r. 1919 č. 562 Sb. z. a n. Účelem této instituce je, pokud možno, zmírniti náhlý přechod ze života káznice do života po propuštění. Slouží totiž jakési přípravě polepšeného trestance a snad nadějného budoucího člena lidské společnosti pro svobodnější život, volnější pohyb a práci mimo trestnici. Do tohoto ústavu může komise pro podmíněčné propuštění dáti trestance, který si odpykal nejméně dvě třetiny trestu a v případě doživotního odsouzení nejméně po deseti letech — není-li zde podmínek podmíněčného propuštění — a trestanec vzbuzuje důvodnou naději, že se polepší.

Celkově budí tento ústav dojem menšího, úplně soběstačného, v jistých odvětvích produktivního velkostatku. Hospodářských produktů používá se jednak k vlastní potřebě v káznici, jednak se odprodávají. Výtěžek, pokud se ho nepoužije ku krytí nákladů z káznice, plyne do státní pokladny.

Trestanci, vlastně chovanci přechodného ústavu, na kterých je

zřejmě pozorovati účinky a vliv doby v káznici strávené, pohybují se zde úplně volně a jsou používáni k nejrůznějším hospodářským pracem. Od ostatních trestanců liší se jednak již zmíněnou volností a jednak oděvem (kázníční trestanci mají oděv barvy světlé, chovanci přechodného ústavu barvy černé). Každý pokus o útěk, jakož i hrubší trestní čin svědčící o nepolepšitelnosti má za následek zpětvzetí do káznice, kde se celý trest vykoná.

Po přehlédnutí této jistě pozoruhodné instituce, vrátila se exkurse obohacena neocenitelnou zkušeností zpět do Bratislavy. Bylo by si přát, aby skvělý úspěch této exkurse našel na naší universitě příklad i v ostatních oborech právních.

Jest nám milou povinností poděkovati zde p. prof. Milotovi za laskavé poskytnutí této příležitosti a celé arrangement exkurse a p. vrch. státnímu zástupci dru Ant. Kissichovi za opatření volného vstupu do trestnice i za jiné vzácné informace. Rup. Pintera.

Z Masarykovy sociologické společnosti. Prvé přednáškové období Masarykovy sociologické společnosti bylo vyčerpáno ještě dvěma přednáškami, o nichž jsme dosud nereferovali.

Byla to jednak přednáška brněnského universitního profesora dra J. A. Bláhy o sociologii selství. Sociologie snaží se stanovití průměrný typ českého sedláka. Sedlákem jest ten, kdo vlastní a vzdělává půdu, jež jest střediskem všech jeho zájmů. Je důležité zabývatí se sociologií selství, poněvadž kultura každého národa vyrůstá také z půdy. Sedlák stojí půdě nejbliže, jí jest podmíněn a určován celý jeho život. Zemitost jest tedy nejvýznačnější rys selského charakteru. Práce, související s půdou a výživa, daná zemědělským zaměstnáním, způsobuje jednostranný vývoj tělesné konstrukce. Sedlák byl až do nedávna, někde ještě jest dosud soběstačný. Jako člověk hospodářský jde vždy za hodnotami užitkovými. Tak je uzpůsobován i jeho život citový. Rodina jeho je soudružnější společnými zájmy, názory a city.

Druhá přednáška byla bratislavského univ. profesora dra J. Krále o novějších sociologických teoriích revolučních. Obě přednášky zakončeny byly zajímavou debatou účastníků. Dr. Jindřich.

LITERATURA.

Dr. Ant. Basch. **Měnová reforma v Německu.** Bratislava. 1925. Sbírka předn. extense univ. Komenského sv. 9. — 8°, str. 56. Autor vybral si thema velice vděčné, ale zároveň velice obtížné. Vděčné proto, poněvadž německá měnová reforma jest národohospodářský proces prvního řádu, který bude tvrdým oříškem pro celou generaci národohospodářskou. A obtížné, poněvadž proces tento je tak bohatý na podrobnosti, které jest těžko oceniti, aniž by byly přeceněny nebo nedoceněny, na hospodářské snahy, z nichž nesnadno definovati hospodářskou pravdu, na průvodní jevy, jichž vliv na celý proces jest zvážiti. Tím pozoruhodnější je, jak autor dovedl poměrně krátkou studii zachytiti charakteristické znaky reformy a podati tak čtenáři v hlavních rysech její obraz. Že se to autorovi podařilo vysvětliti, možno tím, že měl příležitost sledovati celý vývoj z blízka a učiniti si o ledačem vlastní úsudek.

Knížka je vlastní vyličení postupu měnové reformy v Německu. Většinou omezuje se na historická fakta. Úzký rámec dvou přednášek, z nichž publikace vznikla, nedovolil autorovi provésti kritickou analýsu těchto fakt, která by byla jistě velice zajímavá. Snad učiní tak v díle, které v předmluvě ohlašuje.

Hospodářský vývoj poválečný v Německu možno považovati za nejvýraznější příklad hospodářského vývoje v poválečném světě vůbec, neboť v něm jsou shrnuty nejvýraznější jevy ve formě, možno říci,